

Суб'єкт який направляє (подає) це Громадянка України Ятіна Богдана
конституційне звернення: Богданівна

КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗВЕРНЕННЯ

щодо офіційного тлумачення абзацу 3 частини 1 статті 11
Закону України „Про захист прав споживачів”

Повне найменування, номер, дата прийняття, джерело опублікування правового акта, який потребує офіційного тлумачення:

абзац 3 частини 1 статті 11 Закону України „Про захист прав споживачів” від 12.05.1991., № 1023-ХІІ – ВР (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991, № 30 (23.07.91), ст. 379), із змінами і доповненнями внесеними Законом України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання відносин між кредиторами та споживачами фінансових послуг” від 22.09.2011р. (Відомості Верховної Ради України, 2012, № 21 (25.05.2012), ст. 197):

“Надання споживчих кредитів в іноземній валюті на території України забороняється.
{ Частину першу статті 11 доповнено абзацом третім згідно із Законом № 3795-VI від 22.09.2011}”

Обґрунтування необхідності офіційного тлумачення абзацу 3 частини 1 статті 11 Закону України „Про захист прав споживачів”

Необхідності в офіційному тлумаченні абзацу 3 частини 1 статті 11 Закону України „Про захист прав споживачів” про заборону надання споживчих кредитів в іноземній валюті виникла через неоднозначне застосуванням зазначеної норми судами загальної юрисдикції України, що може призвести до порушення мого права на захист державою, як споживача послуг фінансової установи на надання споживчого кредиту гарантованого мені частиною 4 ст. 42 Конституції України.

Подання цього конституційного звернення передували такі події. В _____ я звернулася до _____ суду міста _____ із позовом до фінансової установи ТОВ _____ про визнання кредитного договору про надання споживчого кредиту недійсним (копія позовної заяви додається). Вказаний позов на даний час перебуває на розгляді _____ районного суду м. _____ (справа № _____).

Позовні вимоги обґрунтовуються мною тим, що між мною, як споживачем та фінансовою установою Товариством з обмеженою відповідальністю _____ року було укладено договір про надання споживчого кредиту на придбання автомобіля (надалі — Договір), копія якого додається разом із копією мого позову.

Відповідно до цього Договору, мені мало бути надано кредит у національній грошовій одиниці – гривні. Проте відповідно до цього Договору - зобов'язання по цьому

договору (в тому числі визначенні загальної суми повернення кредитних коштів та за щомісячними платежами) було визначено у доларах Сполучених Штатів Америки. Таким чином, відповідно до Договору розмір платежів щодо погашення суми кредиту та сплати відсотків за користування кредитними коштами визначаються в розмірі, визначеному в еквіваленті до долара США по комерційному банківському курсу на день сплати.

Саме виходячи із цього та вважаючи вище вказані умови Договору порушують заборону надання споживчих кредитів в іноземній валюті, передбачену абзацем 3 ч. 1 ст. 11 Закону України „Про захист прав споживачів”, я і звернулась з відповідним позовом до районного суду м.

Між тим, в судах України склалась неоднозначна практика розгляду справ даної категорії, що пов'язано з неоднозначним застосуванням судами загальної юрисдикції положень абзацу 3 частини 1 статті 11 Закону України „Про захист прав споживачів”

Як мені відомо, на розгляді судів загальної юрисдикції України різних інстанцій знаходяться інші подібні цивільні справи за аналогічними позовами інших споживачів до того ж самого Товариства з обмеженою відповідальністю предметом яких є визнання недійсними договорів споживчих послуг з тих самих підстав, а саме через те, що зобов'язання в цих договорах визначені в іноземній валюті. При цьому, в деяких судових справах вже винесені судами рішення, що набрали законної чинності та які за змістом суперечать одне одному:

Так рішенням Деснянського районного суду м. Чернігова від 06 травня 2015 року у справі № 750/2601/15-ц було відмовлено задоволенні позову про визнання недійсним кредитного договору про надання споживчого кредиту з підстави невідповідності спірного кредитного договору вимогам 3 абзацу частини 1 статті 11 Закону України „Про захист прав споживачів”. Обгрунтовуючи це рішення вказаний суд першої інстанції зазначив, що враховуючи те, що кредит надавався саме в українських гривнях і положеннями кредитного договору передбачено, що всі платежі повинні бути сплачені в гривнях, а не в іноземній валюті, із зазначенням еквіваленту в доларах США, положення спірного кредитного договору наведену заборону не порушує. (постійна адреса рішення суду в Єдиному державному реєстрі судових рішень в мережі інтернет . <http://reyestr.court.gov.ua/Review/44093200>)

Проте з такими висновками суду першої інстанції у справі № 750/2601/15-ц не погодився Апеляційний суд Чернігівської області, який скасував рішення попередньої інстанції та постановив нове рішення, яким позов було задоволено, в якому зокрема зазначив, що визначення грошового еквіваленту зобов'язання не можуть застосовуватись у правовідносинах споживчого кредитування, оскільки визначення валюти договору та платежу у прив'язці до іноземної є порушенням прав споживача на отримання кредиту відповідно до національного законодавства у національній валюті. (постійна адреса рішення суду в Єдиному державному реєстрі судових рішень в мережі інтернет: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/45972227>).

Після цього Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних та кримінальних справ вказане вище рішення суду апеляційної інстанції у справі № 750/2601/15-ц було скасовано, та залишено в силі рішення суду першої інстанції (постійна адреса ухвали суду в Єдиному державному реєстрі судових рішень в мережі інтернет :<http://reyestr.court.gov.ua/Review/54596658>).

Разом із тим є і інша судова справа де суди прийшли до зовсім протилежних висновків.

Так рішенням Вінницького міського суду Вінницької області від 18.03.2016р, у справі №127/22797/15-ц тотожні позовні вимоги були задоволені. Зокрема, в своєму рішенні суд першої інстанції зазначив: «*Оспорюваний правочин, як і додаткова угода до нього № 1 від 08.04.2014 року укладено за дії заборони надання (отримання) споживчих кредитів в іноземній валюті, а тому умови кредитного договору про визначення валюти платежу за обмінним курсом в еквіваленті до долара США суперечить ч.1 ст. 11 Закону*

України «Про захист прав споживачів.»» ((постійна адреса рішення суду в Єдиному державному реєстрі судових рішень в мережі інтернет: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/56746389>

З таким рішенням суду першої інстанції погодився і Апеляційний суд Вінницької області зазначивши зокрема в ухвалі від 06.05.2016 року у справі №127/22797/15-ц, наступне:”..Законом України від 22.09.2011 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання відносин між кредиторами та споживача фінансових послуг» частину 1 ст. 11 Закону України «Про захист прав споживачів» доповнено абзацом третім, відповідно до якого надання (отримання) споживчих кредитів іноземній валюті на території України забороняється.Оспорюваний правочин, як і додаткова угода до нього № 1 від 08.04.2014 року, укладені під час дії заборони надання (отримання) споживчих кредитів в іноземній валюті, а тому, як правильно встановив суд першої інстанції, умови кредитного договору про визначення валюти платежу за обмінним курсом в еквіваленті до долара США суперечить ч.1 ст. 11 Закону України «Про захист прав споживачів». (постійна адреса ухвали суду в Єдиному державному реєстрі судових рішень в мережі інтернет <http://reyestr.court.gov.ua/Review/57749398>

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ, ухвалою від 06.06.2016 року відмовив у відкритті касаційного провадження у зазначеній справі №127/22797/15-ц. (постійна адреса ухвали суду в Єдиному державному реєстрі судових рішень в мережі інтернет <http://reyestr.court.gov.ua/Review/58214574>

Таким чином, з судових рішень, які набули законної сили, а саме: рішення Деснянського районного суду м. Чернігова від 06.05.2015р. у справі № 760/2601/15-ц та рішення Вінницького міського суду Вінницької області від 18.03.2016р у справі 127/22797/15-ц - неоднозначно застосовано положення абзацу 3 частини 1 статті 11 Закону України „Про захист прав споживачів”.

Адже в одній справі випадку суд застосовує наведену норму лише до визначення валюти, в якій фактично здійснюються платежі за договором, виходячи з того, що при визначенні еквіваленту зобов'язання в іноземній валюті, валютою фактичного здійснення розрахунків є національна грошова одиниця України – гривня. та не застосовують її дію до іноземної валюти, в якій визначенні зобов'язання за договором, та спосіб проведення розрахунку розміру платежів. Водночас, в іншій судовій справі – суд виходить з того, що зобов'язання за споживчим кредитом визначено в іноземній валюті, а зобов'язанням споживача виступає повернення кредиту в розмірі еквівалентному іноземній валюті.. що порушує встановлену Законодавцем заборону на надання в Україні споживчих кредитів в іноземній валюті.

При цьому судова гілка влади, як впливає із рішень судів у вказаних вище цивільних справах № 760/2601/15-ц та №127/22797/15-ц - не може забезпечити мені, судовий захист моїх прав як споживача у спорі з Товариством з обмеженою відповідальністю через те, що суди по різному тлумачать зміст абзаца 3 частини 1 статті 11 Закону України „Про захист прав споживачів” та приходять до діаметрально протилежних висновків з приводу застосування вказаної норми Закону. В цьому я вбачаю порушення моїх прав гарантованих ч. 4 ст. 42 Конституції України.

Частиною 4 ст.42 Конституції України закріплено обов'язок держави щодо здійснення захисту прав споживачів, в тому числі і моїх прав як споживача.

Водночас врахуванню підлягає також і те, що у Рішенні Конституційного Суду України від 10.11.2011, № 15-рп/2011 "У справі за конституційним зверненням громадянина Степаненка Андрія Миколайовича щодо офіційного тлумачення положень пунктів 22, 23 статті 1, статті 11, частини восьмої статті 18. частини третьої статті 22 Закону України "Про захист прав споживачів" у взаємозв'язку з положеннями частини

четвертої статті 42 Конституції України (справа про захист прав споживачів кредитних послуг зазначено, що держава забезпечує особливий захист більш слабкого суб'єкта економічних відносин, а також фактичну, а не формальну рівність сторін у цивільно-правових відносинах, шляхом визначення особливостей договірних правовідносин у сфері споживчого кредитування та обмеження дії принципу свободи цивільного договору).

22.09.2011р Верховною Радою України був прийнятий Закон України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання відносин між кредиторами та споживачами фінансових послуг” від. (Відомості Верховної Ради України, 2012, N 21 (25.05.2012), ст. 197), яким було внесено зміни та доповнення до Закону України «Про захист прав споживачів». Зокрема, ч. 1 ст. 11 було доповнено абзацом третім, яким надання споживчих кредитів в іноземній валюті в Україні було заборонено.

Таким чином законодавчий орган України вжив кроки щодо посилення захисту споживачів фінансових послуг від коливань валютного курсу та значного знецінення гривні.

Між тим, визначення зобов'язання за договором про надання споживчого кредиту в іноземній валюті з наступним визначенням суми, що підлягає сплаті у національній грошовій одиниці виходячи з курсу відповідної іноземної валюти фактично нівелює таку заборону і має для споживача наслідки аналогічні з отриманням кредиту в іноземній валюті.

Зважаючи на все вищенаведене, у відповідності до ст.. 42, 43 Закону України «Про Конституційний суд»

ПРОШУ:

1. Надати офіційне тлумачення абзацу 3 частини 1 статті 11 Закону України „Про захист прав споживачів” в такому аспекті: 1) що потрібно розуміти під валютою надання споживчого кредиту: валюта виконання зобов'язання чи валюта виконання зобов'язання та валюта визначення зобов'язання та 2) чи можливо визначення зобов'язань в договорі про надання споживчого кредиту в іноземній валюті?

Перелік документів і матеріалів, що додаються:

1. Витяг абзацу 3 частини 1 статті 11 з Закону України „Про захист прав споживачів” від 12.05.1991., N 1023-XII – ВР (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991, N 30 (23.07.91), ст. 379), із змінами і доповненнями внесеними Законом України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання відносин між кредиторами та споживачами фінансових послуг” від 22.09.2011р. (Відомості Верховної Ради України, 2012, N 21 (25.05.2012), ст. 197)
2. Копія рішення Деснянського районного суду м. Чернігова від 06 травня 2015 року у справі № 750/2601/15-ц. <http://reyestr.court.gov.ua/Review/44093200>
3. Копія рішення Апеляційного суду Чернігівської області від 24 червня 2015 року у справі № 750/2601/15-ц. <http://reyestr.court.gov.ua/Review/45972227>
4. Копія ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 16.12.2016 року у справі 6-22725св15 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/54596658>

5. Копія рішення Вінницького міського суду Вінницької області від 18.03.2016р. у справі 127/22797/15-ц <http://revestr.court.gov.ua/Review/56746389>
6. Копія ухвали Апеляційного суду Вінницької області від 06.05.2016 року у справі № 127/22797/15-ц <http://revestr.court.gov.ua/Review/57749398>
7. Копія ухвали Вишого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 06.06.2016р. у справі № 12/22797/15-ц <http://revestr.court.gov.ua/Review/58214574>
8. Копія позовної заяви по справі №
9. Копія договору про надання споживчого кредиту між ТОВ _____ та Чобан Б.Б. від _____
10. Копія свідоцтва про шлюб
11. Копія ухвали про відкриття провадження по справі №752/11788/15-ц

29 вересня 2016 року